

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

כ"ף מנחם-אב, ה'תשכ"ט

חלק ג – יוצא-לאור לש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשע"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע לבריאה

שנת השבעים להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלוז"צ ז"ל

פתח דבר

לקראת ש"פ ראה, מבה"ח אלול — הננו מוציאים לאור חלק שלישי מהתוועדות כ"ף מנחם-אב, ה'תשכ"ט, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ ואתחנן, חלק שני לש"פ עקב, וחלק רביעי ואחרון י"ל אי"ה לש"פ שופטים).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מ"אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' עקב, יום ההילולא כ"ף מנחם אב, ה'תשע"ד
שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלוי"צ ז"ל
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2014 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5774 • 2014

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

יז. בתור הקדמה למש"נ "והי' המקום אשר יבחר ה' אלִיקכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו גו' עולותיכם וזבחיכם וגו' מעשר דגנך ותירושך ויצהרך וגו'", ככל פרטי הענינים שנימנו בפרשה (כנ"ל ס"א) — מקדים הכתוב¹¹⁸: "לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום גו'", היינו, שכאשר נכנסים לארץ ישראל, צריכה להיות ההנהגה באופן אחר מההנהגה שהיתה במדבר, אלא צריך להקריב את הקרבנות במקום אשר יבחר ה'.

ונמצא, שכללות תוכן הפרשה הוא בנוגע להכניסה לארץ ישראל ("כי אתם עוברים את הירדן"¹¹⁹) — החילוק בין חוץ לארץ לארץ ישראל.

ועפ"ז מובן גם שאע"פ ש"המקום אשר יבחר ה' .. לשכן שמו שם" הוא בית המקדש שבו הקריבו את הקרבנות — הי' זה באופן שתחילה נכנסו לארץ ישראל בכללותה, ולאח"ז כבשו את ירושלים, ולאח"ז בנו שם את ביהמ"ק, שבו נעשה הענין ד"לשכן שמו שם".

ועד"ז גם בנוגע לשילה — כפירוש רש"י (מספרי): "לשכנו תדרשו"¹²⁰, "זה משכן שילה" — שתחילה נכנסו לארץ ישראל ("באו לגלגל"), ורק לאח"ז נבחרה שילה להעמיד שם המשכן.

וענין זה מתאים גם עם מ"ש במכילתא בתחילתה: "עד שלא נבחרה ירושלים היתה כל ארץ ישראל כשרה למזבחות, משנבחרה ירושלים יצאת ארץ ישראל", וע"ד ש"עד שלא נבחרה ארץ ישראל היו כל הארצות כשרות לדברות, משנבחרה ארץ ישראל יצאו כל הארצות". ובכללות הרי זה תוכן דברי המשנה במסכת כלים¹²⁰: "עשר קדושות הן, ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות .. עיירות המוקפות חומה מקודשות הימנה .. לפנין מן החומה מקודש מהם כו", והולך ומונה כל ה"עשר קדושות".

יח. והנה, בנוגע לקדושת ירושלים יש חקירה אם היא קדושה בפני עצמה, או שקדושתה היא בגלל שלאח"ז יבנה שם ביהמ"ק.

— בנוגע לארץ ישראל, הרי מצד עצמה היא "ארץ טובה ורחבה"¹²¹, ולאח"ז ניתוסף בה עוד מעלה, שיהי' בה גם הענין דירושלים והמקדש; אבל בנוגע לירושלים וביהמ"ק עצמם, יש חקירה אם גם ירושלים יש לה ענין בפני עצמו, או שכל מעלתה היא בגלל היותה העיר

(120) פ"א מ"ו ואילך.

(121) שמות ג, ח.

(118) פרשתנו שם, ח.

(119) שם יא, לא.

שבה נבנה ביהמ"ק, ומצד זה נעשית גם הקדושה של ירושלים (לפנים מן החומה) — המקום שבו אוכלים קדשים קלים שנשחטו בביהמ"ק.

ולכאורה: מפורש בתוס' במסכת זבחים דף ס' ע"ב, ש"ירושלים לא נתקדשה אלא בשביל הבית", ולא יתכן ש"קדושת הבית תבטל וקדושת ירושלים קיימא".

ועפ"ז נמצא שקודם שנבנה ביהמ"ק לא היתה מעלה בירושלים לגבי שאר ערים מוקפות חומה.

ולכאורה הרי זה בסתירה לדברי המכילתא הנ"ל "עד שלא נבחרה ארץ ישראל היו כל הארצות כשרות לדברות, משנבחרה ארץ ישראל יצאו כל הארצות, עד שלא נבחרה ירושלים היתה כל ארץ ישראל כשרה למזבחות, משנבחרה ירושלים יצאת ארץ ישראל", ורק לאח"ז מוסיף "משנבחר בית עולמים יצאת ירושלים", שמזה מובן, שבירושלים יש ענין וקדושה בפ"ע.

[ולהעיר, שיש מי שרצה להגי' ולתקן את לשון המכילתא בגלל הסברא שקודם הבחירה בביהמ"ק היתה ירושלים ככל שאר המקומות שבארץ ישראל¹²². אך ע"פ האמור שגם בירושלים יש קדושה בפ"ע, אין צורך לתקן להגי' ולתקן את הלשון שמופיע בכל הדפוסים, החל מדפוס ראשון: "משנבחרה ירושלים.. משנבחר בית עולמים".]

יט. ויובן בהקדם השאלה בנוגע לגבולי ארץ ישראל (ויש בזה גם נפק"מ בנוגע לכמה דינים) — כמדובר כמ"פ¹²³ שמצינו בזה חילוקים בין מ"ש כברית בין הבתרים¹²⁴ ובין מ"ש בנוגע לעתיד לבוא: "ואם ירחיב הוי' אלקיך את גבולך"¹²⁵.

ובכל אופן — הדינים שבהם מחולקת ארץ ישראל משאר הארצות, חלים על שטח רחב וגדול הרבה יותר ממה שנזכר במשנה במסכת כלים, שבה נימנו ה"עשר קדושות" החל מ"ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות", ובארץ ישראל גופא "עיירות המוקפות חומה מקודשות הימנה כו', לפנים מן החומה וכו'", עד "לקדש הקדשים"; ואילו במדרש במדב"ר¹²⁶ (שמביא ה"צ"צ¹²⁷) שגם שם נימנו ה"עשר קדושות", הנה

(125) פ' שופטים יט, ח ובפרש"י.

(126) פ"ז, ח.

(127) אוה"ת מטות ס"ע א'שמ. וראה גם

סה"מ תרכ"ט ע' רפב.

(122) ראה "קובץ מדעי" (לזכר משה

שור), נ"י. תש"ה ע' 60 ואילך.

(123) ראה גם לקו"ש חכ"ח ע' 214.

וש"נ.

(124) לך לך טו, יח ואילך.

לאחרי שאומר "ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות", מוסיף ש"ארץ כנען מקודשת מעבר הירדן".

ומזה מובן, שכאשר אומרים ש"ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות", הרי זה כולל הן ארץ כנען והן עבר הירדן, שהרי גם עבר הירדן בחר הקב"ה ליתן לעמו ישראל, ולכן נקראת גם היא בשם "ארץ ישראל", להיותה הארץ שנתן הקב"ה לעם ישראל, כפי שמביא רש"י¹²⁸ המאמר של רבי יצחק¹²⁹: "כל הארץ של הקב"ה היא .. ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

כ. ועפ"ז יש לתרץ מה שמצינו שלדעת כמה תנאים מביאים עומר וביכורים ושתי הלחם גם מעבר הירדן¹³⁰, אף ש"קדושתה" של ארץ ישראל היא "שמביאים ממנה העומר והביכורים ושתי הלחם"¹³¹ — כי, ע"פ המד"ר הנ"ל כוללת "ארץ ישראל" הן ארץ כנען והן עבר הירדן.

ובזה יובן גם בנוגע לבני גד ובני ראובן וחצי שבט מנשה שביקשו וקיבלו נחלתם בעבר הירדן — דלכאורה כיון שעליהם נאמר¹³² "והחלוץ הולך לפניהם", והם אלו שכבשו את ארץ ישראל, איך יתכן שביקשו נחלה בחוץ לארץ? — כיון שגם עבר הירדן נכללת ב"ארץ ישראל" ש"מקודשת מכל הארצות".

ועפ"ז מתרץ הרמב"ן¹³³ הטעם ש"הזהיר אותם עתה בהגעלת כלי מדין מאיסורי הגוים, ולא אמר להם זה מתחלה בכלי סיחון ועוג שלקחו גם שללם, כמו שאמר¹³⁴ רק הבהמה בזונו לנו ושלל הערים אשר לכדנו .. כי, סיחון ועוג מלכי האמורי הם, וארצם מנחלת ישראל היא, והותר להם כל שללם אפילו האיסורים .. ואמרו רבותינו¹³⁵ קדלי דחזירי אשתרי להו, אבל מדין לא הי' משלהם, ולא לקחו את ארצם, רק לנקום נקמתם הרגו אותם ולקחו שללם, ולכך נהג האיסור בכליהם כו"ו" — שמזה מובן שעבר הירדן (ארץ סיחון ועוג) היא חלק מארץ ישראל¹³⁶.

כא. ועד"ז יובן בנוגע לירושלים שמובדלת מכל שאר ארץ ישראל, אפילו מערים המוקפות חומה שמקודשות מכל ארץ ישראל:

128) ר"פ בראשית.
129) ראה לקו"ש ח"כ בתחלתו הערות 5,
6.
130) ראה ביכורים פ"א מ"י ובירושלמי
שם. ספרי זוטא נשא ה, ב. וראה גם תו"מ
סה"מ תמוז ע' צז, ובהערה 35 שם. וש"נ.
131) כלים ובמד"ר שם.
132) יהושע ו, יג.
133) מטות לא, כג.
134) דברים ב, לה.
135) תולין יז, א.
136) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 124 הערה
20. וש"נ.

בנוגע לערים המוקפות חומה — הנה ה"חומה" אינה רק סימן שכאן מסתיימת העיר, אלא ה"חומה" פועלת את קדושת העיר, והיינו, שהסיבה לקדושת העיר (כמו בנוגע למת, ש"יצא אין מחזירין אותו"¹²⁰), וכיו"ב) היא בגלל היותה מוקפת חומה, שפועלת את הקדושה.

אמנם, בנוגע לירושלים אי אפשר לומר שהחומה פועלת את קדושת העיר* — שהרי רש"י¹³⁷ מבאר בטעם אכילת קדשים קלים לפני מן החומה שירושלים כולה "היא במקום מחנה ישראל שבמדבר" שבכולו אכלו קדשים קלים, והרי מחנה ישראל לא היו לו מחיצות (חומה) מסביב.

[בנוגע למחנה שכינה, כותב הרמב"ם¹³⁸ "אלו הן הדברים שהן עיקר בבית .. ועושים מחיצה אחרת סביב להיכל .. כעין קלעי החצר שהיו במדבר, וכל המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אוהל מועד (שבה היו הקודש וקדש הקדשים) הוא הנקרא עזרה"; אבל מחנה ישראל — לא היו לו מחיצות.

ועד"ז בנוגע לאכילת קדשים קלים בשילה (מטעם הנ"ל) — שגם שם לא היתה מחיצה (חומה), שלכן נאכלים "בכל הרואה", במקום שרואין משם את שילה"¹³⁹.

ועכצ"ל, שקדושת ירושלים אינה נעשית ע"י החומה, אלא החומה היא רק סימן שכאן מסתיים המקום שהוא כנגד מחנה ישראל שהי' במדבר, ולכן עד כאן אוכלים קדשים קלים.

[ואע"פ שבשביל להוסיף על ירושלים יש צורך בחומה (ככל פרטי הדינים שבזה שנתבארו בגמרא במסכת שבועות¹⁴⁰), מ"מ, בנוגע לירושלים כפי שהוא קודם ההוספה שנעשית ע"י בית דין ומלך ונביא וכו', ענין החומה אינו אלא סימן].

כב. והנפק"מ ביניהם:

אם חומת ירושלים פועלת את הקדושה — הרי כיון שהחומה קשורה עם מעשה בני אדם, אזי יכול לבוא מעשה נוסף של בני אדם ולבטל זאת;

* שקו"ט בזה גם ב"כרם ציון השלם" (ירושלים תשכ"ח) ע' קיב ואילך, אלא שבכמה ענינים יש להקשות וכו', ואינם נ"ל.

(137) זבחים קיח, ב (ד"ה לפני מן פ"ז הי"א.

החומה). (139) זבחים שם ובפרש"י.

(138) הל' ביהב"ח פ"א ה"ה. וראה שם (140) טז, א ובפרש"י.

אבל אם חומת ירושלים אינה אלא סימן שכאן מסתיימת ירושלים, אזי הקדושה של ירושלים אינה מצד מעשה בני אדם, אלא מצד בחירתו של הקב"ה [הסימן נעשה אמנם ע"י בני אדם, אבל הקדושה עצמה (שעלי' מורה הסימן) נפעלה ע"י הקב"ה], כלשון המדרש: "נבחרה ירושלים כו", וגם "משנבחר בית עולמים (שאז) יצאת ירושלים", הרי זה רק בנוגע להקרבת קרבנות, אבל נשארה ירושלים בקדושתה בנוגע לאכילת קדשים קלים וכיו"ב].

וכיון שזהו"ע שנעשה ע"י הקב"ה — אי אפשר לבטל זאת.

כג. ועפ"ז יובן מ"ש הרמב"ם¹⁴¹ "ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא, ובקדושת שאר א"י לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא, לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה, ושכינה אינה בטלה":

קדושת ירושלים היא כמו קדושת המקדש,

— וזוהי גם ההסברה בדברי הרמב"ם¹⁴² בנוגע ל"מקדש" ו"מדינה": "מקדש תקרא ירושלים כולה, ומדינה שאר העיירות שבכל ארץ ישראל", והיינו, שהרמב"ם אינו אומר שהעיירות שבכל ארץ ישראל נקראים "מדינה" חוץ מירושלים, אלא מדייק לומר ש"מקדש תקרא ירושלים כולה" —

שקדושתו היא "מפני השכינה" [היינו, שזהו "המקום אשר יבחר ה'", אלא שלאח"ז בנו במקום זה את הבנין, ועי"ז נשלם הענין כו', אבל הוראת המקום וקדושתו נעשו מלמעלה], והרי "שכינה אינה בטלה", ולכן "מקריבין הקרבנות כולן אע"פ שאין שם בית בנוי"¹⁴³.

ומזה מובן גם בנוגע לירושלים כולה — שאפילו כאשר לא רואים את החומה, או שחסר חלק מהחומה, ויותר מעשר אמות וכו' וכו', נשארת הקדושה של ירושלים, ולכן "אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל ירושלים אע"פ שאין שם חומות"¹⁴³ — לא בגלל "שהיתה מוקפת חומה .. אע"פ שאינה מוקפת חומה עתה", כמו בערים מוקפות חומה¹⁴⁴, אלא מצד הקדושה המיוחדת של ירושלים בהוספה על קדושת הערים המוקפות חומה (שאינה קשורה עם החומה, שהיא רק סימן עליי) — "מפני השכינה", ו"שכינה אינה בטלה".

(141) הל' ביהב"ח פ"ו הט"ז.

(143) הל' ביהב"ח שם הט"ו.

(142) פיהמ"ש ר"ה רפ"ד. וראה גם

(144) רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"ב

פיהמ"ש סוכה פ"ג מ"ב. שקלים פ"א מ"ג. הט"ו.

כד. וע"פ האמור לעיל ניתוסף תוקף בכללות הענין של ירושלים גם בנוגע לימינו אלו:

שלא כדעת הטועים שצריכים להביא ראיות וכו', אלא כשם שהכל מודים ששכינה אינה בטלה לעולם, כך גם המקדש וירושלים הם מקומות של קדושה וקודש שאינם בטלים לעולם.

אין זה ענין ששייך להתווכח ולחלוק עליו; וגם לא שייך לומר שחלק שייך לפלוני וחלק נוסף למישהו אחר, או ששייך לשלשה שותפים ויד כולם שוה.

כשם ש"אנכי ה' אלקיך .. לא יהי' לך אלקים אחרים על פני¹⁴⁵, כפירוש רש"י "בכל מקום אשר אני שם .. כל זמן שאני קיים" — כך גם קדושת המקדש וירושלים (שהיא "מפני השכינה") אינה בטלה לעולם.

וכמדובר כמ"פ שכאשר עומדים על זה בתוקף, ובאופן שרואים שאכן מתכוונים לכך באמת — הרי ידוע הלשון שבפני האמת מתבטלים, ואז "דידן נצח"¹⁴⁶, בדרכי נועם ובדרכי שלום,

ומתקיים היעוד¹⁴⁷ "מציון תצא תורה (התורה האמיתית המסורה ונתונה מסיני) ודבר ה' מירושלים", ש"אזה (הקב"ה) למושב לו"¹⁴⁸, וכמ"ש¹⁴⁹ "זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי אותי", ובאופן שיומשך בשמחה ובטוב לבב, בימינו אלו.

* * *

כה. הביאור בדברי המשנה במסכת תענית¹⁵⁰ בנוגע לקרבן העצים¹⁵¹: "בעשרים בו (באב) בני פחת מואב בן יהודה, בעשרים באלול בני עדין בן יהודה", וב' הדעות שבגמרא¹⁵² אם הם בני דוד או בני יואב¹⁵³,

העניות כו'), ועמדו אלו (המשפחות שנימנו במשנה) והתנדבו משלהם, וכך התנו נביאים שביניהן, שאפילו לשכה מלאה עצים (לאחרי שהעשירו כו') יהיו אלו מתנדבין משלהן".
(152) שם.

(153) וכפירוש רש"י בנוגע ל"פחת מואב" — שהן דוד והן יואב באו מרות המואבי', וכן בנוגע ל"עדין" — "חד אמר עדינו העצני זה דוד (להכי קרי לי' .. עדינו העצני, שבשעה שעוסק בתורה מעדן עצמו כתולעת, וכשיוצא למלחמה מתקשה כעץ)", וחד אמר זה יואב".

(145) יתרו כ, ב"ג. ואתחנן ה, ר"ז.

(146) לשון חז"ל — ויק"ר פכ"ד, ג.

(147) ישע' ב, ג. מיכה ד, ב.

(148) תהלים קלב, יג.

(149) שם, יד.

(150) כו, א.

(151) כדאיתא בברייתא (שם כח, א) בביאור

דברי המשנה (שם) "זמן עצי כהנים והעם, תשעה" (באלו התשעה זמנים היו הכהנים והעם מתנדבים להביא עצים, והיו מקריבין קרבן אותו היום, שהי' יו"ט שלהם): "כשעלו בני הגולה לא מצאו עצים בלשכה (מצד גודל

— שאותה משפחה נקראת בשתי הנדבות בשמות שונים¹⁵⁴, לפי שנדבת העצים של עשרים באב שייכת לשם "פחת מואב", ושל עשרים באלול שייכת לשם "עדין", כי:

נדבת עצים למזבח כדי שיהודי נוסף יוכל להקריב קרבן¹⁵⁵ — יכולה להיות בב' אופנים: (א) המנדב מסתכל על היהודי שצריך להביא קרבן — מלמעלה למטה, שהרי פלוני נכשל בחטא, ואילו הוא נמצא בתכלית השלימות, עד שיש לו עצים גם עבור הזולת, (ב) המנדב מתבונן שאף שמעמדו ומצבו בגלוי הוא בתכלית השלימות, הרי¹⁵⁶ אי אפשר לדעת מה נעשה עם עצם הנפש, ולכן משתדל בטובת הזולת, כיון שנגרש אצלו שפלוני במדרגה נעלית יותר ממנו¹⁵⁷.

יפה רעייתו ומום אין כך" (שה"ש ד, ז), אבל, צריך לפעול שלא תהי' "רוח הבהמה היורדת היא למטה", אלא תעלה בלהב השמימה, להתקשר ולהתאחד עם הקב"ה. ובשביל זה צריך ליתן לו עצים, ולהדליק את העצים — שעי"ז תהי' אצלו חמימות, ועד שישרף להקב"ה ב"שלהובא דרחימותא" (ראה זח"ג פד, א).

(156) נוסף על המבואר בתניא (רפ"ב) בנוגע להציווי "ואהבת לרעך כמוך" (קדושים יט, יח), ש"הנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן .. בשגם שכולן מתאימות ואב א' לכולנה".

(157) ומובן שאין להשוות את הנתינה שנעשית מתוך הכרת החילוק בינו לבין הזולת, שהוא העשיר, ברוחניות ובגשמיות, ופלוני הוא הקבצן העני, שזקוק אליו כו', אלא שביכלתו להרגיש את הזולת ("ער קען אים מיט-פילן") כמו שעשיר מרגיש את העני, לנתינה שנעשית מתוך רגש שהוא נמצא באותו מעמד ומצב כמו זולתו (כלשון חז"ל (סנהדרין זה, סע"ב) "ההוא גברא בההוא פחדא נמי יתיב"), ועד שהוא במעמד ומצב שלמטה מהזולת (וכהלשון הידוע (ראה סה"ש תרצ"א ע' 158) שעל פלוני צריך להסתכל בעין ימין, ואילו על עצמו צריך להסתכל בעין שמאל), שאז הנתינה היא באופן אחר לגמרי — שהרי אם לעצמו צריך לעזור, כ"ש וק"ו שצריך לעזור לחבירו, שמעלתו גדולה יותר! ובפשטות — בלשון הידוע (סה"ש

154) ויתירה מזה — הפכיים: "פחת מואב", ע"ש שבא מרות המואבי — מורה על היותו בן גרים, ועד שכדי שיוכל לבוא בקהל יש צורך בלימוד ד"עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית" (יבמות טז, סע"א. וש"נ); ו"עדין", "שהי' מעדן עצמו .. בדברי תורה" (פי' הרח"ל מו"ק טז, סע"ב) — מורה על תכלית השלימות אצל בני", שנוסף לכך שאצל כולם התורה היא "חיינו ואורך ימינו", הרי הוא מובדל מכל שאר בני" בענין התענוג שבתורה, וזהו כל מהותו כו'. (155) וברוחניות הענינים**:

הוא רואה שיש יהודי שרוצה להתקרב לאלקות, ללימוד התורה וקיום המצוות, אבל להיותו עני, חסרים לו עצים; חסרה לו האש והחמימות, והכרת היוקר של התו"מ צ. בהמה (שצריך להקריב) — יש לו, והבהמה היא ללא מום, שהרי הוא בן אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאה, "כולך

(* וכמ"ש בפרשת השבוע דמינה אזליטן: "למען ירבו ימיכם וימי בניכם גו'" (עקב יא, כא), כפירוש רש"י דקאי על מש"נ לפנ"ז (שס, יט) "ולמדתם אותם את בניכם לדבר בס" — לימוד התורה.

(**) ובהקדם המדובר כמ"פ שגם משחרב ביהמ"ק ישנם כל הענינים ברוחניות — שאין הכוונה שבזמן שביהמ"ק הי' קיים לא הי' הענין ברוחניות, אלא שאז הי' הענין גם בגשמיות, ועאכ"כ שהיו אז הענינים הרוחניים.

וזוהו החילוק בין עשרים באב לעשרים באלול: בחודש אלול, חודש הרחמים¹⁵⁸, שבו מאיר גילוי אלקות, נרגש היותו בן "עדין", שמעדן עצמו בדברי תורה, ואעפ"כ יורד ממדריגתו לסייע להזולת; ובחודש אב, חודש הדינים¹⁵⁹, נרגש היותו מבני "פחת מואב"¹⁶⁰, מרות המואבי שנתגיירה¹⁶¹ בחסדי ה', ולכן מסתכל על כל אחד מישראל שהוא למעלה ממנו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁶² בלקו"ש ח"ט ע' 86 ואילך.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

וכדי שהעזר והסיוע להזולת יהי בתכלית השלימות, צ"ל הסדר בזה באופן שמתחיל לסייע לו מתוך הרגש שהוא פחות ממנו כו', ולאח"ז מוסיף לסייע לו ע"י נתינת עצים ששייכים (לא לגר, אלא) ליהודי שהוא בתכלית השלימות — "עדינו העצני", שמורה על התענוג בתורה, והיינו, שמסייע לו לא רק ע"י כוחותיו הפחותים או הבינונים, אלא גם ע"י הכחות היותר נעלים.

וע"י כללות העזר להזולת — בשני האופנים האמורים — עוזר

ההפכי דיעקב, אלא שלאח"ז נטלו ממנו את הימים שלאחרי תשעה באב, וסוכ"ס יטלו ממנו גם את תשעת הימים, שיהפכו לששון ולשמחה. — וראה גם לקו"ש ח"ט ע' 78 (משיחה זו).

(160) עם היותו "בן יהודה". וכמו דוד, שגם בהיותו "מלך ישראל חי וקיים" (ר"ה כה, א), נרגש אצלו הענין ד"אנכי תולעת ולא איש" (תהלים כב, ז), "בחטא יחמני אמי" (שם נא, ז).

(161) והחידוש בזה — שלמרות שמזמן הגיור עברו כו"כ דורות (מזמנו של בועז, עד ללידת דוד ושלמה, בנין ביהמ"ק הראשון ע"י שלמה במשך ת"י שנה, שבעים שנות גלות בכל, עד לבית שני "כשעלו בני הגולה") — יותר מעשרה דורות, ו"עד עשרה דרי לא תבזה ארמאי קמי" (סנהדרין צד, א), מ"מ, נרגש אצלו עתה שהוא במעמד ומצב ירוד ביותר, מצד ענין הגירות, "מפני שסורו רע" (ב"מ נט, סע"ב).

(162) בשילוב המשך הביאור בשיחת ש"פ ראה.

תרח"ץ ס"ע 259 ואילך (נעתק ב"היום יום" טו אייר). ובכ"מ: "דער שטיקל ברויט וואָס איך האָב, איז ער דינער ווי מיינער" (פרוסת הלחם שיש לי, היא שלך כמו שלי)!

ולהעיר גם מהמבואר בתו"א (בשלח סג, ב) בפירוש הכתוב (וירא יח, יט) "לעשות צדקה ומשפט", שיש "בחי" משפט שעושה האדם בנפשו על מותרות חיי גופו נגד הצדקה .. המותרות שלך אינן קודמין לחיי חברך כו", והיינו, שכאשר אברהם אבינו עשה "משפט" בעצמו, הי' "סך-הכל" ש"אנכי עפר ואפר" (שם, כז), ולכן לא מגיע לו מאומה, ולפי חשבון זה נתן לצדקה את כל הוננו!

(158) כמרומו במ"ש (שה"ש ו, ג) "אני לדודי ודודי לי (ר"ת אלול) הרועה בשושנים" — מה שושנה אית לה תליסר עלין כו', שרומז על י"ג מדות הרחמים, וגם על י"ג המדות שהתורה נדרשת בהן, כמבואר בדרושי חודש אלול (ראה לקו"ת ראה לב, א ואילך. לג, א ואילך).

(159) זח"ב יב, רע"א. — ועד שמצינו בזוהר (שם עח, ב) שחודש אב ניתן לצד

הקב"ה גם לו, כדרשת רז"ל¹⁶³ על הפסוק¹⁶⁴ "רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם ה'", והיינו, שהקב"ה עוזר לעשיר עי"ז שהוא (העשיר) עוזר לעני.

ואז מתקבל הקרבן שלו והקרבן של חבירו ברצון ובשלימות, ונמשך בכתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה, כן יהי לנו בתוככי כלל ישראל.

* * *

 (164) משלי כט, יג.

 (163) תמורה טז, א.

גראדע - נ.י.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.

HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, מליחות טעג, ה'תשכ"ז
ברוקלין, נ.י.

מר חיים ש"י

שלום וברכה!

צום נייעם יאהר, חבא עלינו ועל כל
ישראל לטובה ולברכה, ווינטש איך איך און
אלע אייערע שיחיו א כתיבה וחתומה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

און צו אונדזער רייכע און געזונטע יאר
און צו אונדזער רייכע און געזונטע יאר
און צו אונדזער רייכע און געזונטע יאר
און צו אונדזער רייכע און געזונטע יאר

הוספה

בי"ה, סליחות טעג, ה'תשכ"ו
ברוקלין, נ.י.

מר חיים שי

שלום וברכה!

צום נייעם יאָהר, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, ווינטש איך
איך און אַלע אייערע שיחיו אַ כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה ובתודה פאַר ערמוטיקן אונזער פריינד שליט"א

מצילום האגרת.

מר חיים: גראַדע, נ.י. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ל אגרת יא'תל, ובהנסמן בהערות
שם.

ערמוטיקן אונזער פריינד: מר שניאור זלמן שזר. — הבא להלן נסוב על ביקורו של מר שזר
אצל רבינו — מוצש"ק נחמו, אור לי"ד מנ"א תשכ"ו. ביקור זה נתקל בשעתו בהתנגדות עזה
מצד כמה גורמים, ולחץ כבד הופעל על מר שזר, בימים שלפני הביקור, כדי להניאו מכך,
וביקורת רבה לאחר הביקור. מבין ידידיו שעודדוהו לבקר, הגן עליו מפני הביקורת לאחר
הביקור, וגם הצטרף אליו בעת הביקור — הוא הסופר מר חיים גראַדע, נמען אגרת זו.
בשולי הדברים, לחביבותא דמילתא ולשלמות הענין, מועתק בזה כמה קטעים ממכתביו
של הנמען (שהגיעו לידינו ע"י הת' יוסף שי' הכהן נופילד) — בהם מתאר לא' מידידיו פרטי
המאורעות סביב הביקור הנ"ל.

במכתבו מ'12 אויגוסט 1966 (כ"ו מנ"א תשכ"ו):

איבערגעבן איך אין אַ בריוו מיין באַגעגעניש מיטן נשיא און מיין מיטפאָרן צום
ליובאוויטשער רבי'ן, איז ניט פאַר אַ בריוו, כפרט איצט, ווען איך בין טאָג און נאַכט
פאַרנומען ... דאָך וויל איך שטילן אייער נייער, און אויך דעם נייער פון אונדזערע
פריינד, וואָס איר וועט זיי איבערדערציילן:

איך האָב געלאָזט דעם קאָנסול זעהר* מיין טעלעפאָן און ער האָט מיך גערופן אַז שזר
וויל מיך זען. דער נשיא האָט מיך און אינאַזי** אָפּגעהאַלטן אַ גאַנצע שעה, ביז מיר
אַליין איז עס שוין געוואָרן אומאַנגענעם, ווייל ס'האָבן געוואַרט אַ סך מענטשן און
גדולים. וועגן מיר פערזענלעך איז קיין צייט ניט געבליבן צו ריידן. איך האָב געהאַט
אַ רשימה" מיט אינטערווענצן לטובת אַנדערע ...

נאָכדעם האָב איך געזאָלט ריידן וועגן זיך, אָבער אזוי ווי די קאָנסולן האָבן מיר

(* מר חיים זוהר. ראה אגרת אליו — לעיל (במילואים) אגרת י"ד מנחםאב ה'תשכ"ו.

(**) זוגתו של מר חיים גראַדע.

פּאָר דער מעשה און – נאָכמער – לאַחר המעשה בריפּליך – ולרפּואה קרובה

מ. שניאורסאהן

דערציילט ווי אזוי עס קומען פון ישראל כסדר וואָרענונגען, אַז ער זאָל ניט גיין צום ליובאַוויטשער, און אַז ער, דער נשיא, איז פון דעם קראַנק, צעבראַכן, צעטומלט – האָב איך שוין ניט גערעדט וועגן זיך און אים געפרעגט ווי ער וועט האַנדלעך.
ער האָט מיר אַלץ דערציילט און מיך געפרעגט מיין מיינונג. איך האָב אים געענטפּערט אַז ער זאָל גיין. ווייל אויב ער וועט יאָ גיין, וועט זיין אַ שטורעם אויסער אים (אין ישראל) וואָס וועט זיך קיינמאָל ניט איינשטילן. אויב אָבער ער וועט ניט גיין, וועט זיין אַ שטורעם אין אים וואָס וועט זיך קיינמאָל ניט איינשטילן. "איצט זע איך צוויי זאַכן, אַז איר זייט אַ פּאָעט און אַ פּריינד!" האָט ער אויסגערופן אַ צעפּלאַמטער. ער האָט אָבער פּאַרלאַנגט איך זאָל מיטפּאַרן.

אונדזער שמועס איז פּאַרגעקומען שבת פּאַרנאַכט ... דאָס האָט געמיינט, זיך וואַלגערן אין שטאָט ביז ערפּלף ביינאַכט ווען מען וועט אַרויספּאַרן קיין ברוקלין, און צוויק קומען דרייפּיר פּאַרטאָג. אָבער דווקא איננאָ אַז באַשטאַנען אַז איך זאָל עס טאָן... זי האָט אגב די ערשטע אַ זאָג געטאָן, אַז דער נשיא דאַרף פּאַרן. ווען איך האָב עס אים געזאָגט, האָט ער צו איר אַ זאָג געטאָן: "זייט איר אַ קלוגע פּרוי!"
דער ליובאַוויטשער רבי, זייער אַ קלוגער און איידעלער, האָט אויך מיך פּיין אויפגענומען. ער האָט געוואוסט גענוי וועגן מיין קראַנקייט...
צום באַריכט אין "טיימס" האָב איך אַ היבשע שייכות. מען האָט מיר ספּעציעל אַוועקגעזעצט מיטן קאָרעספּאָנדענט פון "טיימס", איך זאָל אים אויף אַהינזעגס און צוריקוועגס באַאַרבעטן. אָבער דער גרעסטער וואונדער זיינען מיר די אַמעריקאַנער יידן און אויך גוים. דאָ אין לאַנד האָט שז'ר'ס פּאַרן צום ליובאַוויטשער רבי'ן געמאַכט מער איינדרוק ווי זיין באַגעגעניש מיט דזשאַנסאָנען*. דאָס צווינגט מיך איבעראַניס נעמען איבערשאַצן אַמעריקע.

ובמכתבו מ־2 סעפטעמבער 1966 (י"ז אלול תשכ"ו):

צו מיין גרויסער איבערראַשונג און פּריינד האָב איך לעצטנס איינגעזען אַז די סתם יידן זיינען דאָ פּיינע ערליכע יידן, ווי ביי אונדז אין דער אַלטער היים. צעפּוילט זיינען בלויז די "מנהיגים", די פּאָליטישנס. איך האָב בשום אופן ניט דערוואַרט, אַז שז'ר'ס פּאַרן צום ליובאַוויטשער רבי'ן וועט אַרויסרופן ביי יידן אַזאַ באַגייסטערונג, אַז דאָס וועט פּאַרטונקלען זיין ווייזט ביי דזשאַנסאָנען. די היגע יידן זיינען ביי מיר אויסגעוואַקסן הימל-הויך.

איך האָב עס געשריבן דעם נשיא און איך ווייס אַז דאָס וועט אים זייער זייער פּרייען. פון דער אַנדער זייט האָב איך געשריבן קיין ישראל, גלייך אויף מאַרגן נאָכן באַזוך ביים ליובאַוויטשער, אַז בעת זיי, די פּראָווינציאַלן, וועלן קריטיקן דעם נשיא, זאָלן זיי ניט פּאַרגעסן אַז אויך איך בין אין דעם שולדיק. באַקום איך אַן ענטפּער אַז מיין בריוו איז צווישן די גרויסע "פּאַרטיינע" געגאַנגען פון האַנט צו האַנט און האָט אַרויסגערופן גרויס אויפזען.

(* נשיא ארה"ב דאז.)

ב

בי"ה, ו' אלול תשי"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד
סניף מאַנטרעאַל
ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

לפלא שמאז מכתבם האחרון לא נתקבלו עדיין כל ידיעות בהנוגע להמחנה היומי, וכיון שעתה הם ימי הסיום, ועי"פ המבואר בדא"ח במעלת הסיום שאז יש אור חוזר באופן נעלה יותר, נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן, ועוד יותר, הרי בטח מנצלים ימי סיום אלו ככל הדרוש בשביל שישאר הרושם לימים ארוכים, ורושם המביא לידי פועל.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט, ולכתיבה וחתימה טובה

מ. שניאורסאהן

ב

מהעתקה.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד סניף מאַנטרעאַל: אגרות נוספות אליהם — אג"ק ח"י"ב אגרת ד'קס. חט"ו אגרת ה'תצה. ה'תרלח. חט"ז אגרת ה'תשפא. ה'תתק"ז. ח"י"ז אגרת ו'רצ. ו'שח. ח"י"ח אגרת ו'תתקן. ו'תתקפח. חכ"ז אגרת י"שסח. בהנוגע להמחנה היומי: שנוסד על-ידים שנה זו — כבאג"ק חט"ו אגרת ה'תצה (א' סיון תשי"ז). וראה גם שם אגרת ה'תרלח (ע"ד "תקופה השני" של המחנה). חט"ז אגרת ה'תשפא (בהמשך לאגרת זו). ועי"פ המבואר בדא"ח במעלת הסיום שאז יש אור חוזר כו': ראה לקו"ת ואתחנן ה, ג. דרמ"צ שרש מצות התפלה פכ"ו (קכט, סע"א ואילך). ובכ"מ. נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן: ספר יצירה פ"א מ"ז.

ג

בייה, יזי מ״ח תשי״ט
ברוקלין

הרה״ח אי״א נוי״נ מלאכתו [מלאכת] שמים
מוהי שלמה חיים שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מגי חשון, עם הפ״נ שיקרא בעת רצון
על הציון הקי של כ״ק מ״ח אדמו״ר זצוקלה״ה נבג״מ זי״ע,

ויהי רצון אשר סו״ס יתחילו אנ״ש לבשר טוב בענינים הכללים והפרטים
בטוב הנראה ונגלה דוקא, ובה עניני בריאות הגוף, שהיות הגוף בריא ושלם
מדרכי השם הוא, והרי עליו נאמר ובנו בחרת, כדברי רבנו הזקן בספרו תניא
קדישא, ובהדגשה הגוף החומרי. ומקום הבחירה ה״ז למעלה מכל עניני השתל׳
והארות. ואצפה לבשו״ט, ויהי רצון שתהיינה בקרוב ממש בעגלא דידן.

בברכה לבשו״ט

מ. שניאורסאהן

ג

מצילום האגרת. נדפסה בספר ״המשפיע ר׳ שלמה חיים קסלמן״ ח״ב ע׳ 935.
מוהי שלמה חיים: קסלמן, לוד. אגרות נוספות אליו — אג״ק חכ״א אגרת ז׳תתטז, ובהנסמן
בהערות שם.

שהיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא: רמב״ם הל׳ דעות רפ״ד.
עליו נאמר ובנו בחרת: נוסח ברכת אהבת עולם דתפלת שחרית.
כדברי רבנו הזקן בספרו תניא קדישא: פמ״ט (סט, סע״ב ואילך).
ומקום הבחירה ה״ז למעלה מכל עניני השתל׳ והארות: ראה לקו״ש ח״ד ע׳ 1309. חי״ח ס״ע
407 ואילך. חכ״ג ע׳ 219. ובכ״מ.

לזכות

יוסף יצחק בן אסתר

בקשר עם יום הולדתו, כ"ד מנחם-אב

לאריכות ימים ושנים טובות

ולשנת הצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנה